

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
*„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
Европа инвестира в селските райони”*

Приложение 5

**Предварителна екологична оценка на интегрирания план за обновяване на
населените места на Община Рила 2012-2020 г.**

ДОКЛАД

**ЗА ПРЕДВАРИТЕЛНА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА НА
ИНТЕГРИРАН ПЛАН ЗА ОБНОВЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА
В ОБЩИНА РИЛА 2012-2020 Г.**

Съдържание

1. Въведение.....	3
2. Описание и основни цели на Интегрирания план за развитие на населените места в община Рила 2012 – 2020.....	5
2.1. Описание на основните цели и задачи	5
2.2. Връзка с други стратегии, планове и програми.....	6
3. Сегашно състояние на околната среда и съществуващи екологични проблеми, имащи отношение към Интегрирания план за развитие на населените места в община Рила 2012 – 2020	8
3.1. Почвени ресурси.....	8
3.1.1. Кафяви горски почви	8
3.1.2. Канелени горски почви (Cambisols)	9
3.1.3. Алувиало-ливадни почви (Mollic Fluvisols).....	11
3.1.4. Планинско-ливадни почви (Rankers).....	12
3.1.5. Тъмнокафяви и тъмноцветни горски почви (Umbric Cambisols).....	12
3.2. Водни ресурси.....	13
3.3. Въздух.....	16
3.4. Климатични условия	18
3.5. Биологично разнообразие и биологични ресурси	19
3.5.1. Защитените територии и зони, попадащи в територията на общината	19
3.5.2. Флора	26
3.5.3. Природни местообитания	27
3.5.4. Фауна	29
3.6. Управление на отпадъците	31
4. Развитие на околната среда в община Рила за периода 2012 – 2020 г. без прилагане на Интегриран план за обновяване и развитие на населените места в община Рила 2012 - 2020.....	34
5. Съответствие на предложените в ИПОРНМ мерки с целите на Националната стратегия по околна среда	41
6. Обществено участие и консултации.....	50
Литература	52

1. Въведение

Изготвянето на настоящия доклад цели интегриране на предвижданията по отношение на околната среда в процеса на прилагане на Интегрирания план за обновяване и развитие на населените места в община Рила 2012 – 2020 (ИПОРНМ) като цяло и въвеждане принципите на устойчиво развитие. Предварителната екологична оценка на ИПОРНМ е извършена паралелно с изготвянето му, като са взети предвид неговите цели, териториалният обхват и степента на подробност, така че да се идентифицират, опишат и оценят по подходящ начин възможните въздействия, както от прилагането на стратегията за интегрирано обновяване и развитие на населените места в община Рила за периода 2012 – 2020, така и от обособяването на различни по вид функционални зони, които интегрираният план включва. За постигането на реалистичност и обосноваване на оценката, са анализирани заложените в плана цели, приоритети, мерки и конкретни дейности за устойчиво интегрирано обновяване на елементи на физическата среда в населените места, които могат да допринесат за постигане на по-добро качество на живот, развитие на местната икономика и туризъм и екологизация на общината.

Методологията на предварителната екологична оценка на ИПОРНМ е базирана на ръководството за извършване на екологична оценка на планове и програми в България и е съобразена с действащото законодателство в тази област (ЗООС, ЗБР и съответните подзаконовни нормативни документи, Националния стратегически план за развитие на селските райони и др.). Анализите са извършени въз основа на комбинация между описателни и количествени данни, които включват и детерминиране на обхвата на въздействията (локални, местни, регионални). Посочени са възможните алтернативи и мерки за предотвратяване на заплахите, а методите на оценка са опростени и основани на матрици на въздействията.

Главните цели на процеса по извършване на предварителна екологична оценка на ИПОРНМ са:

- Да предостави на обществеността, ръководството и администрацията на община Рила подходяща информация, относно текущото състояние на околната среда в проучвания район и предвидимите промени в нея;

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
*„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
Европа инвестира в селските райони”*

- Да изясни връзката между ИПОРНМ и околната среда;
- Да попълни липсващите данни в базовото проучване на околната среда

Функционалната задача на настоящата предварителна екологична оценка бе да интегрира приоритетите по отношение на околната среда с целите на ИПОРНМ, паралелно с неговото изготвяне.

2. Описание и основни цели на Интегрирания план за развитие на населените места в община Рила 2012 – 2020

2.1. Описание на основните цели и задачи

Базирайки се на Общинския план за развитие на община Рила за периода 2007-2013 г., и за да отговори на основните приоритети на ЕС по отношение на икономически растеж, устойчивост и зелено бъдеще, настоящият Интегриран план за обновяване на населените места в община Рила 2012 – 2020 си поставя няколко основни задачи:

- Да подпомогне изпълнението на залегналите в стратегическите документи на община Рила цели, а именно постигане и развитие на устойчива местна икономика, насочена към повишаване на потенциала на човешките ресурси и достигане равнище на заетост, доходи, социална интеграция и социализация, осигуряващи високо качество на живот;
- Да се гарантира допълването на основните инвестиционни компоненти, насочени към изграждане и качествено подобряване на градската среда в общинския център - град Рила с останалите политики на ЕС (кохезионна политика, околна среда, координация със структурните фондове и управление на природните ресурси в селските райони)
- Да определи потенциала и силните страни на общината за подобряване на социално-икономическите условия

За да се осигури устойчивост в развитието на общината, в Интегрирания план за обновяване на населените места в община Рила до 2020г. са залегнали следните специфични цели:

- ✓ формиране на дългосрочна визия за регенериране, изграждане и развитие на архитектурния облик и елементите на градската среда на град Рила и на физическата среда в населените места на общината като база за подобряване качеството на живот и привличане на повече инвестиции за развитие на местната икономика и туризма;
- ✓ определяне на стратегическа планова рамка и насоки за подготовка и реализация на конкретни инвестиционни проекти, включително чрез привличане на

средства от централния бюджет и фондовете на ЕС за периода 2014-2020 г. в съответствие с националните и европейските политики и стратегии за развитие на селските райони, както и с политиката за интегрирано регионално и местно развитие;

- ✓ осигуряване на устойчиво местно развитие на основата на ефективни взаимосвързани дейности за опазване и развитие на културно-историческото наследство и природните ресурси на общината;
- ✓ постигане на ефективна координация и взаимодействие с други структуроопределящи общински политики, стратегии и програми и с устройствените планове за територията на общината и схемите за пространствено развитие на региона.

2.2. Връзка с други стратегии, планове и програми

Интегрираният план за обновяване на населените места в Община Рила ще допринесе за реализиране на европейските стратегически приоритети и за изпълнението на целите, заложиени в:

1. Националният стратегически план за развитие на селските райони и програмата към него;
2. Европейският план за действие за развитие на биологичното земеделие и биологичните храни;
3. Европейският план за действие за опазване на биоразнообразието;
4. Европейския план за действие за опазване на видовете;
5. Национална стратегия по околна среда 2005 – 2014;
6. Оперативна програма „Околна среда” 2007 – 2013;
7. Национална стратегия и национален план за действие за опазване на биологичното разнообразие
8. Национална стратегия за регионално развитие 2005 - 2015

Интегрираният план за обновяване на населените места в Община Рила има допълващ характер и се стреми да постигне синергичен ефект, като е съобразен с прилагането на

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
*„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
Европа инвестира в селските райони”*

действащи общински стратегии и програми в различни социално-икономически сектори:

- Общинска стратегия за развитие на социалните услуги в Община Рила 2011-2015 г.;
- Програма за развитие на туризма;
- Програма за опазване на околната среда;
- Програма за управление на отпадъците 2009-2013 г.;
- Програма за реализация на стратегията за развитие на образованието.

3. Сегашно състояние на околната среда и съществуващи екологични проблеми, имащи отношение към Интегрирания план за развитие на населените места в община Рила 2012 – 2020

3.1. Почвени ресурси

В границите на община Рила са разпространени следните почвени типове:

3.1.1. Кафяви горски почви

Предвид географското им разпространение в България този тип почви още са известни като планински кафяви горски почви. Заемат средния планински пояс между 700 и 1800 м надморска височина, като огромната част от тях спадат към горския фонд. Тези почви имат добър въздушен режим, т.е. добра аерация и във влажно състояние. Топлинният им режим също е благоприятен – бързо се оцеждат от водата и лесно се затоплят. Имат благоприятни физико-механични показатели – рохкави са, не се приплескват, нямат изразена пластичност и лепливост, не образуват кора, нямат голямо съпротивление при обработка и се обработват леко при голям интервал на влажност.

Основните фактори, водещи до понижаване на плодородието на тези почви са водната ерозия, силното вкисляване, обедняването на хумус и хранителни елементи. Трябва да се води целенасочена борба с водната ерозия, която тук е силно развита. Необходимо е да се прилагат комплексни технически и агротехнически мерки, например:

- укрепване на поройните дерета;
- терасиране;
- противоерозионно редуване на културите;
- обработка по хоризонталите;
- поясно отглеждане на културите;
- създаване на буферни зони от тревисти съобщества;
- намаляване интензивността на обработките;
- затревяване/залесяване при силна ерозия;
- органично торене (оборски тор, торене с овцете на егреци, компости, сидерация, заораване на повече следжътвени остатъци);
- микроторене при недостиг на Сu, Мо, В и др.

Много подходящи са за отглеждането на хмел, картофи, арония, касис, боровинки, къпини, малини, сливи, вишни и др. Вторично затревените кафяви горски почви успешно се ползват като естествени ливади и пасища, спадащи към горския фонд.

3.1.2. Канелени горски почви (Cambisols)

Заемат предимно ниските хълмисти и предпланински райони на община Рила в зоната до 700 -800 м надморска височина. Разпокъсано могат да се срещнат и във високите и добре дренирани части на котловината. Не малка част от тези почви са твърде стари, с много реликтови белези. Въз основа на приетите критерии за основните елементарни процеси на почвообразуване, каналените горски почви се подразделят на три подтипа: карбонатни (към които се отнасят означените по-рано като типични), излужени (които имат съвсем слаба диференциация в хоризонт С на карбонати) и лесивирани (към които се отнасят почвите с рязка диференциация на профила на елувиален и илувиален хоризонт, но без повърхностно преовлажняване).

3.1.2.1. Карбонатни канелени горски почви (Calcaric Cambisols)

Съдържат свободни алкалоземни карбонати, главно CaCO_3 още от повърхността или в рамките на хумусно-акумулативния хоризонт (най-често между 30 и 50 см). Това са плитки почви, образувани върху богати на карбонати скални материали с ограничено разпространение. Свойствата им обаче не се различават значително от тези на излужените канелени горски почви.

3.1.2.2. Излужени канелени горски почви (Calcaric Cambisols)

Подобно на карбонатните, тези почви също имат незначително разпространение, като основно се формират върху елувий от различни карбонатни скали или преотложени изветрителни продукти от тези скали, както и върху плиоценски отложения. Имат добре изразен тъмен хумусно-акумулативен хоризонт, като много често правят прехода със смолниците. В зависимост от мястото на отлагане на карбонатите се разделят на слабо, средно и силно излужени. Механичният им състав се различава в зависимост от релефа и почвообразуващите скали, но като цяло са доста глинести. Въпреки не съвсем благоприятните свойства, тези почви се характеризират с високо плодородие.

Основните мерки за намаляване на отрицателното влияние на някои почвени свойства са борба срещу водната ерозия, подобряване на физичните показатели на почвата,

снабдяване на растенията с достатъчно усвоими минерални хранителни елементи и вода. При възможност е добре да се заорават в почвата колкото може повече следжътвени остатъци. Когато се налага гравитачно напояване при по-равни терени, то следва да става на дълги бразди с по-малка скорост на водната струя и по-продължително време (поради глинестия характер на почвата).

Напояването на карбонатните и излужените канелени горски почви трябва да започва преди почвата да се е напукала, тъй като при наличието на пукнатини намокрянето е много неравномерно. Следва да се отбележи, че при тях употребата на физиологично-кисели азотни торове не създава опасност от вкисляване на почвата. При прилагането на изброените мерки, тези почви са подходящи за отглеждането на широк спектър от зърнено-житни, зърнено-бобови, технически, лечебни и фуражни култури. Поради тежкия механичен състав не са подходящи за отглеждане на повечето зеленчукови култури. Много добре обаче са съвместими с лозовите насаждения от различни сортове – за червени трапезни вина, за дестилати и конячни материали, за гроздов концентрат, а по-ерозираните – за десертни вина и десертно грозде. От овощните видове могат да се отглеждат сливи и круши, а върху плитките и ерозираните богати на карбонати - череши и вишни. При избора на културите трябва да се има предвид съдържанието на карбонати по профила.

3.1.2.3. Лесивирани канелени горски почви (Calcaric Cambisols)

Образуват се предимно върху безкарбонатни материали, под влияние на добре развита (главно дъбова) горска растителност с по-малко участие на тревистата растителност. Голяма част от мерите и пасищата на община Рила са разположени именно върху по-плитки лесивирани канелени горски почви с подчертан ерозиран характер. В равнинните терени силното обогатяване на илувиалния хоризонт с глина по пътя на лесиважа и вътрепочвеното глиняване обуславя преминаването на тези почви към псевдоподзолисти. В сравнение с излужените, лесивираните имат ясно диференциран почвен профил. Под естествената растителност се образува тънка горска постеля, която ежегодно почти напълно се разлага, а под нея следва добре изразен хумусно-елувиален почвен хоризонт.

По-важните фактори, ограничаващи почвеното плодородие тук са:

- намаляване количеството и влошаване качеството на хумуса;
- силно обезструктуриране на орницата;

- развитие на водната ерозия;
- антропогенно вкисляване;
- обедняване на основните хранителни елементи;
- недостига на влага през някои периоди

Именно поради това, мерките за поддържане и повишаване на почвеното плодородие трябва да се насочат към коригиране на споменатите фактори. Важно е да се отбележи, че при този тип почви не бива да се допуска изгарянето на следжътвените остатъци. За отстраняване на вредната почвена киселинност следва да се прилага варуване и да не се използват физиологично кисели минерални торове. При полагане на повече грижи плодородието и продуктивността на тези почви значително би се повишило и на тях успешно могат да се отглеждат множество различни земеделски култури. Особено подходящи са за отглеждането на етерично-маслени, лечебни и вкусови растения.

3.1.3. Алувиало-ливадни почви (Mollic Fluvisols)

Тези почви са образувани върху алувиални наноси, имат добре оформен хумусно-аккумулятивен хоризонт, който постепенно преминава в С хоризонт, а в дълбочина се наблюдава оглеяване. Те заемат централната част на лъките на р. Рилска и р. Илийна по посока на първата ниска надзаливна тераса. Почвените частици са по-фини, а подпочвените води са по-близки (около 1,5 м). Те се заливат за кратко време, при което се отлага много фин нанос. Горната част на почвения профил не се преовлажнява продължително, притежава добра аерация и съдържа достатъчно базични и хранителни елементи. Това позволява развитието на влаголюбива ливадна растителност от житни и бобови треви и острици, под чието влияние се формира добре изразен хумусен хоризонт със сиво-кафяв цвят. Този хоризонт има добре изразена зърнеста структура. Почвите тук са средно пясъчливо-глинести.

При продължителна обработка на тези почви, обаче съдържанието на хумус и хранителни елементи силно намалява. Освен това през лятото нивото на подпочвените води се понижава, коренообитаемия слой силно се изсушава и влагата за много култури с продължителен вегетационен период е недостатъчна. За повишаване плодородието на тези почви преди всичко трябва да се имат предвид общите мерки за защита на водосборния басейн от ерозия и изграждане при необходимост на защитни диги срещу силното разливане на реката. Друга важна мярка е поддържане хумусното съдържание

на добро ниво и при силното му намаляване да се прилага органично торене (оборски тор, компост, зелено торене), както и правилно редуване на културите. При необходимост от напояване на тези почви следва да се прилага метода на дъждуването, а подпочвените води може да се използват в случай, че не са засолени.

3.1.4. Планинско-ливадни почви (Rankers)

Ранкерите се образуват във високопланинската част под високопланинска ливадна растителност. Срещат се на стръмните склонове и върхове в района. Условието тук обуславяват протичането на няколко паралелни специфични процеса: голяма акумулация на хумус и бавна минерализация, силно физично и слабо химично изветряне, силно излужаване и вкисляване и много слабо глинообразуване. Поради суровите условия (ниските температури през студения период и сравнително голямата сухост през лятото) става бавно разлагане и трансформиране на голямо количество тревни остатъци, поради което се образува доста мощен и добре изразен хумусно-аккумулятивен хоризонт. Слабото химично изветряне не позволява образуването на глина, поради което нейното количество е незначително.

При трансформацията на органичните остатъци се образува кисел хумус и се отделя значително количество въглена киселина. Това, придружено с интензивното промиване на почвата довежда до вкисляването ѝ по цялата дължина на почвения профил.

Тези почви изцяло се ползват като високопланински пасища и ливади. Тревният състав обаче е неблагоприятен и за неговото подобряване може да се прилага варуване и ограничено торене с фосфатни минерални торове. Не бива да се допуска прочистването на хвойнови и други храсти да става чрез изгаряне, защото от местата, лишени от растителност, започва водна ерозия. За подобряване на ареацията и минерализацията е допустимо периодично разрохкване чрез брануване. Този тип почви са подходящи за създаването на изкуствени ливади с многогодишни треви (детелина, тимотейка, ливадна власатка, райграс, ръж и др.)

3.1.5. Тъмнокафяви и тъмноцветни горски почви (Umbric Cambisols)

Разпространени са в най-горния горски пояс на територията на община Рила и осъществяват връзката с планинско-ливадните почви – от 1600 до над 2000 м

надморска височина. Климатът тук е сравнително суров. Средната годишна температура е от 3,5 до 5°C, вегетационния период е кратък (около 5 месеца), стойността на валежите е около 800 – 900 мм, което от своя страна повишава и средната влажност на въздуха. При тези почвено-климатични условия естествената растителност е представена от разредени смърчови гори богат подлес от боровинки и тревиста растителност, реминавайки във височина към добре развита субалпийска храстовидна растителност. Тъмноцветните горски почви се образуват върху елувий и елувиално-делувиални изветрителни материали от твърди скали в условията на силно пресечен планински релеф. Отслабено е влиянието на горската растителност и е засилено това на тревистата. Ето защо тук не се образува добре изразена горска постелия, но пък за сметка на това се образува добре оформен и по-мощен хумусно-акумулативен хоризонт. Строежът на профила на тези почви е близък до този на кафявите горски и подобно на тях се разделят на наситени и ненаситени, с преобладаващо разпространение на ненаситените.

Тези почви са почти изцяло включени в горския фонд и само на някои места в долната част на разглежданата територия, ограничени площи могат да бъдат използвани за земеделски цели. Подходящи са главно за отглеждането на картофи за семепроизводство, малини, боровинки и някои фуражни треви.

3.2. Водни ресурси

Водосборният басейн на територията на община Рила е ясно очертан в релефно отношение, като най-значимият водосборен район е на река Рилска, която се явява ляв приток на р. Струма и води началото си от Рибните езера при надморска височина 2691 м. Спускайки се от Рила тя всича стръмната подпланинска долина, като събира водите на р. Манастирска и р. Илийна, както и на множество потоци и дерета, преминава през Кочериновското поле и се влива в р. Струма при с. Шарков чифлик (обл. Кюстендил). Общата и дължина е 51 км, а площта на басейна е 390 км². Измереният среден годишен отток при село Пастра е 6,3 м³/сек. Река Рилска е приета за граница между северозападната, централната и югозападна части на Рила планина. Водният отток е формиран главно от води от снеготопене по северните склонове от терените на водосбора. Оттокът на реките в общината е около и под нормата през последните

няколко години, а неравномерност във водния баланс се наблюдава както по сезони, така и по години.

Постоянният воден отток през годината се обуславя от местоположението и ролята на множеството планински езера – 28 на територията на общината. Това определя и качеството на водите – меки води с ниска обща минерализация и високо съдържание на кислород. Тези условия са от голямо значение за биоразнообразието на р. Рилска и са особено благоприятни за наличната популация на балканска пъстърва, както и за развитието на рибовъдство и аквакултурите в района като цяло.

Земеделието е един от основните ползватели на водни ресурси. За създаване на конкурентноспособно и екологосъобразно устойчиво земеделие е необходимо да бъде реструктурирано и възстановено напояването в общината. Поради настъпилите обществено-политически промени, интересът към напояването в последните години е силно намалял. Голяма част от напоителната инфраструктура е ограбена, разрушена и негодна за експлоатация.

Контролът върху спазване правилата на добрата земеделска практика и други мерки с цел недопускане замърсяването на водите с нитрати от земеделски дейности (в изпълнение на изискванията на Директива 91/676/ЕИО за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници) и реализиране на програми за обучение на фермерите, също са важна предпоставка за недопускане замърсяването на питейните води с нитрати и пестициди. В дълбоките водоносни пластове няма индикации за замърсяване с нитрати, фосфати и патогени. По данни на Изпълнителната агенция по околна среда, състоянието на подземните води е добро като цяло. Въпреки, че към настоящия момент, качеството на питейните води в община Рила е с добри показатели, несъмнено е необходимо да се положат немалко усилия за решаване на съществуващите проблеми.

Питейно-битовото водоснабдяване в общината е главно от повърхностни водоизточници, поради което е необходимо особено внимание за опазване на качеството на водите и налага изграждане на санитарно-охранителни зони около водоизточниците и водоснабдителните обекти – това са основно водохващанията при реките Елешница, Каменица, Рилица, Джамбевска и Горанина и водохващанията при ВЕЦ “Каменица” и ВЕЦ “Рила”, осигуряващи питейна вода за близките населени места.

При част от водохващанията в миналото са използвани етернитови тръби, които при реконструкция на водните обекти следва да бъдат подменени поради доказаната им вредност за човешкото здраве и околната среда.

Превантивните мерки, които е необходимо да бъдат предприети за запазването на наличните водни ресурси за питейни нужди в община Рила са в няколко посоки:

- ускоряване на процесите по преобразуване на собствеността и стопанисването на водоснабдителните мрежи и съоръжения;
- осигуряване на средства за реконструкция и модернизация на водоснабдителните мрежи и съоръжения;
- изграждане на нови станции за пречистване и обеззаразяване на водите;
- търсене и разкриване на нови водоизточници;
- актуализиране на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и засилен контрол върху спазването на забраните и ограниченията в
- осигуряване на мониторинг на водата в пълен обем, съгласно Европейското и национално законодателство, което към момента не е постигнато

При река Рила са изградени две водноелектрически централи - ВЕЦ “Пастра” и ВЕЦ “Рила”, които оказват значително влияние върху водния отток с промяна на естествения режим на реките и неблагоприятно влияние върху водните обитатели. При експлоатацията на изградените хидротехнически съоръжения не се обезпечава поддържането на екологично водно количество – определено количество водни обеми, които непрекъснато трябва да се изпускат след стената за оводняване на руслото на „следзавирната” река и поддържане на биоценозите в нея. Това количество следва да се определи въз основа на наблюдения и да се включи в мониторинговите показатели. Обикновено се препоръчва неколкостранно по-голямо екологично водно количество от изчисленото за оводняване руслото на реката. Повечето хидротехнически съоръжения по поречието на реките са изградени без съобразяване с екологичните изисквания (канални за пренос на води, бентове, прагове и др.), не могат да бъдат преодоляни от рибите и прекъсват техните естествени миграционни пътища.

Построяването на бентове на някои от езерата в границите на общината е довело до промени във водния им режим, еутрофикация, пресушаване на местата около тях, което е сериозна заплаха за популациите на защитени земноводни видове.

Високото качество на водите в община Рила обуславя и възможностите за стопанско ползване и чрез бутилиране. Такъв обект е регистриран в рамките на общината в м. “Кирилова поляна” – малък производствен цех за бутилиране на изворна вода на ЕТ “Фешън Топ Модълс” (същата фирма експлоатира и ВЕЦ “Рилец”, местност “Студена чешма” в землището на Рилски манастир).

Конкретните данни за замърсяване на водите в община Рила са ограничени. Замърсяване на водите на р.Рилска е налице поради заустването на отпадни битови води на с.Пастра и гр.Рила. Значителна част от отпадните води на града се събират в напоителен канал за напояване на земеделски земи. Другата част от тях се заустват директно в р. Рилска и притоците ѝ в рамките на гр. Рила. Повечето септични ями изградени в имоти на жителите, а и при повечето от хотелите са попивни и чрез подземен отток те също замърсяват водите на реката. Това налага доизграждането в бъдеще на вътрешна канализационна мрежа за града, както и на предвидените ПСОВ за осигуряване на събиране, отвеждане и третиране на отпадните води съгласно нормативните изисквания. Ограничено замърсяване по протежение на речните корита в някои участъци е възможно да е налице в резултат от дейността на животновъдни ферми. За подобряване на питейните води и опазване качеството на водите в община Рила, в Програмата за околна среда 2009 – 2013 е предвидено изграждането на: Пречиствателна станция за питейни води за водоснабдителна група ”Рила – Кочериново – Бобошево”, Пречиствателна станция за отпадни води за гр. Рила, Канализационна инфраструктура и Модулна пречиствателна станция за отпадни води за с. Смочево, ПСОВ за с. Пастра.

3.3. Въздух

Основен фактор, който определя състоянието и качествените показатели на атмосферни въздух в района на община Рила е физикогеографското ѝ местоположение - планинска област с преходноконтинентален климат и средиземноморско влияние. На територията на общината не са регистрирани промишлени замърсители на въздуха. Евентуални качествени промени в показателите на атмосферния въздух могат да дойдат от

земеделieto, използването на твърдо гориво за битово отопление през зимата и вторично – от атмосферни трансмисии.

Един от проблемите, които могат косвено да засегнат качеството на въздуха в района на община Рила е преносът на вредни вещества след емитирането им в тропосферата, преди да се преобразуват по химичен път или да се отложат. Това обикновено се случва в по-силно урбанизираните територии, разположени в югозападната част на страната с присъствие на индустриално производство и интензивни стопански дейности. Въпреки благоприятното метеорологично състояние на района, са възможни депозиции, които често предизвикват увреждане на растителността и повишаване на киселинността на водните басейни и почвата. Подобни явления са характерни за планинските райони, тъй като по-голямата част от замърсителите се поемат на височина около 1000 м от хоризонталните въздушни течения и се транспортират, докато паднат с дъждовете или бавно се отложат на повърхността. Тези трансмисии най-често са причината за формирането на т.нар. киселинни дъждове, под чието влияние се отделят токсични метални йони.

Други екологични проблеми по отношение замърсяване на атмосферния въздух от локален характер могат да бъдат:

- „Ниски емисии” от индивидуалните инсталации за битово отопление (предимно на дърва и по рядко с въглища и други материали) – те са особено проблемни при проявата на зимни климатични инверсии между ниските и високите части на територията на общината, което предизвиква задържане на летливите пепелни елементи близо до земната повърхност и около проточните водни басейни
- Изгаряне на селскостопански отпадъци
- Емисиите от транспорта
- Неконтролираното натрупване на торови маси
- Малки животновъдни ферми (отделянето на амоняк, метан и др.)
- Появата на малки нерегламентирани сметища
- Използване на технически остаряла транспортна и селскостопанска техника
- Лошо състояние на селищната инфраструктура (междуселищни пътища, канализации, непочиствани септични ями)
- Запрашаване (предимно в сухо време и наличието на вятър)

Всички те обаче имат много ограничено въздействие върху обкръжаващото качество на въздуха.

3.4. Климатични условия

В климатично отношение територията на община Рила може да се отнесе към преходноконтиненталната област със средиземноморско климатично влияние. Тя се характеризира със с мека и сравнително топла зима, с неустойчива снежна покривка и сравнително сухо и горещо лято. В сравнение с типичната средиземноморска зона тук климатът е по-хладен и по-влажнен. Разпределението на климатичните елементи по сезони очертава ясно две хидротермични фази – влажна и хладна (късна есен, зима и ранна пролет) и суха и гореща (лято). Климатичният микс се изразява и в разпределението на температурата и валежите, т.е. наличието на първични и вторични максимуми и минимуми на валежите. Тези климатични условия осигуряват дълъг вегетационен период на растенията и продължително протичане на процесите изветряне и почвообразуване в посока на ферсиализация.

Трябва да се вземе, обаче предвид и влиянието на планинската климатична област. В по-високите части на общината валежите са по-обилни, като значителна част от тях падат под формата на сняг. Снежната покривка е по-дебела и се задържа по-продължително време, а почвата замръзва на по-голяма дълбочина. Средната годишна температура тук е около 6-8°C, при което се наблюдават големи температурни колебания. Влажността на въздуха обикновено е постоянно висока, т.е. климатът тук може да се характеризира като умерено хладен и влажен. Процесите на изпаряване са слаби. Само в най-ниските части на пояса се чувства лятно засушаване под влияние на по-сухия климат в равнинните територии.

Характерният планински релеф обуславя ветрове с ниска скорост и преобладаваща северна посока. Обичайни за района са температурните инверсии – температурата на по-голяма надморска височина е по-висока или равна на тази на по-малките надморски височини. Броят на дните с температурни инверсии е 200-220 дни годишно – главно през студените месеци и студените часове от деня. Причината за това е проникването от запад на топли и често влажни средиземноморски въздушни маси. Относителната

влажност на въздуха е висока – средногодишните ѝ стойности са около 74%. През последните години има тенденция към по-топъл и по-сух климат, а отклонения от нормалните климатични характеристики могат да се наблюдават по-често.

3.5. Биологично разнообразие и биологични ресурси

Ценно богатство на територията на Община Рила е биоразнообразието. Планинския характер на териториите е предпоставка за наличието на ценни представители на флората и фауната, както и на характерни местообитания и ландшафти. Този факт е причина голяма част от териториите в общината да са обект на защита, с произтичащите от това ползи и ограничения.

3.5.1. Защитените територии и зони, попадащи в територията на общината

3.5.1.1. Природен парк ”Рилски манастир”

Разположен е на територията на Кюстендилска област и изцяло попада в пределите на Община Рила, в землищата на населените места – Пастра, Падала и Рилски манастир. Територията на парка обхваща горната част на водосбора на р. Рилска и целия водосбор на р. Илийна. Площта му е 25 253,2 ха. Природен парк ”Рилски манастир” е обявен през месец юни 2000 г. Планът за управление на парка, разработен за периода 2004 – 2013 г. дава подробни сведения за биологичното и ландшафтно богатство на териториите. През последните 30 г. в парка са установени 202 вида гръбначни животни: 5 вида риби, 11 вида земноводни, 12 вида влечуги, 122 вида птици и 52 вида бозайници. Планът налага определени ограничения и дава посоки за развитие относно стопанското ползване на териториите и ресурсите, за да гарантира устойчивото им управление в границите на Парка. По-важните от тях са свързани с пашуването на стада; брането на билки, плодове и гъби; строителство на стопански и туристически обекти и съоръжения; дърводобив и дървопреработка; достъп на хора и специфични човешки дейности, които могат да повлияят обектите на защита в границите на Парка. Това определя задължителното съгласуване на инвестиционни намерения от всякакъв характер с дирекцията на ПП “Рилски манастир”, както и с РИОСВ, за извършване на оценка на

съвместимостта с обектите на защита в Парка, както и за оценка на степента на въздействие на съответното инвестиционно намерение.

Цели на обявяване:

„Поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях”

Режим на дейностите:

1. Забранява се строителството освен предвиденото в плана за управление и свързано с нуждите на администрацията, научната и образователната дейност, туризма, животновъдството (заслони) и поддържането на горски пътища;
2. Забранява се повреждането на скални дървета и храсти и брането на цветя, както и умишленото безпокойство на диви животни;
3. Забранява се пашата на кози;
4. Забранява се употребата изкуствени торове и химически средства за растителна защита;
5. Забраняват се голите сечи и залесяването с неприсъщи за района или горско-растителните пояси видове, както и със семенен и посадъчен материал, произхождащ от друг район;
6. Забранява се събирането на билки, горски плодове и гъби в количества и по начин, които водят до тяхното унищожаване или вредят на тяхното възобновяване;
7. Забранява се залагането на капани, употребата на отрови и упойващи вещества при регулиране числеността на дивите животни.
8. Разрешава се сенокоса и пашата на селскостопански животни (без кози) в пасищата и ливадите;
9. Разрешава се преминаването на селскостопански животни по определени прокари;
10. Разрешава се събирането на билки, горски плодове и гъби в количества, по райони, както и по начини, определени с плана за управление и устройствения проект на парка;
11. Разрешава се възобновяването, отглеждането и подобряването на комплексните защитни функции и санитарното състояние на горите;
12. Разрешава се регулирането числеността на диви животни, когато те

застрашават съществуването на други видове или на екосистемите с деградационни процеси или здравословно състояние на собствените им популации с разрешение на администрацията на парка след съгласуване с МЗГ, МОСВ и БАН;

13. Разрешава се риболова в определените с плана за управление участъци.

3.5.1.2. Резерват “Риломанастирска гора”

Обявен е за резерват през 1986 г., а обхвата му е разширен през 1992 г. В границите му попада и населено място “Рилски манастир” с известния културен обект “Рилски манастир”. Обект на защита в резервата са първични горски екосистеми от иглолистни и смесени елови и букови гори с характерните им местообитания и видове от флората и фауната.

Цели на обявяване:

„Първични горски екосистеми от иглолистни и смесени елови и букови гори”

Предмет на опазване (видове и местообитания), съгласно заповедта за обявяване (план за управление) са Обикновенна ела (*Abies alba*), бук (*Fagus sylvatica*), горун (*Quercus dalechampii*), явор (*Acer pseudoplatanoides*), смърч (*Picea abies*), бял бор (*Pinus sylvestris*), бяла мура (*Pinus peuce*), клек (*Pinus mugo*), ива (*Salix caprea*), бреза (*Betula pendula*), рилска теменуга (*Viola orbatica*), рилско подрумиче (*Anthemis orbatica*), рилски ревен (*Rheum raphaniticum*), ресничест дебелец (*Sempervivum ciliosum*), български омайник (*Geum bulgaricum*), алпийска каменоломка (*Saxifraga retusa*), дива коза (*Rupicapra rupicapra*), мечка (*Ursos arctos*), вълк (*Canis lupus*), глухар (*Tetrao urogalis*), лещарка (*Bonasa bonasia*), лисица (*Vulpes vulpes*), дива свиня (*Sus scrofa*), жаба дървесница (*Hyla arborea*), дъждовник (*Salamandra salamandra*), слепок (*Anguis fragilis*), живороден гущер (*Lacerta vivipara*), балканска пъстърва (*Salmo trutta fario*);

В резервата се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

1. тяхната охрана;
2. посещения с научна цел;
3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;

4. събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите;

3.5.1.3. Защитени зони от мрежата “NATURA 2000”

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени територии, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

Зони по Директива за птиците на територията на община Рила:

Предметът и целите на опазване на определените зони, съгласно чл.8, ал.1, т.2 от Закона за биологичното разнообразие са:

- запазване на площта на природните местообитания на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона
- запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата
- възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетните природните местообитания на видове, както и на популации на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона

3.5.1.3.1. Зона BG0002099 Кочериново

Обхваща част от землище гр. Рила, с предмет на опазване птици, включени в приложение 2 на ЗБР (Прил. I на Директива 79/409/ЕЕС): Бял щъркел (*Ciconia ciconia*),

ливаден дърдавец (*Crex crex*), червеногърба сврачка (*Lanius collurio*). Територията включва няколко типа местообитания, основното от които представляват мезофитните и алувиално-ливадни тревни формации - влажни ливади, пасища и други открити тревни пространства обрасли с ливадна власатка *Festuca pratensis*, броеничеста ливадина *Poa sylvicola*, издънкова полевица *Agrostis stolonifera* и др., разположени в долното течение на Рилска река и около нейния последен ляв приток. Голям процент от територията е заета от обработваеми площи. Има и овощни градини.

Други значими животински видове, срещани се в зоната са Черногушо ливадарче (*Saxicola torquata*), Зелен кълвач (*Picus viridis*), Сива овесарка (*Miliaria calandra*), Южен славей (*Luscinia megarhynchos*), Въртошияка (*Jynx torquilla*), Качулата чучулига (*Galerida cristata*), Пъдпъдък (*Coturnix coturnix*), Зеленика (*Carduelis chloris*), Полска чучулига (*Alauda arvensis*).

3.5.1.3.2. Зона BG0000496 Рилски манастир

Включва земята от н.м. Рилски манастир, с. Падала и с.Пастра, с предмет опазване на птици, включени в Приложение I на Дир.79/409/ЕЕС: *Aegolius funereus* (Пернатонога кукумявка), *Aegypius monachus* (Черен лешояд), *Alectoris graeca* (Планински кеклик), *Aquila chrysaetos* (Скален орел), *Aquila clanga* (Голям креслив орел), *Aquila heliaca* (Царски орел), *Aquila pomarina* (Малък креслив орел), *Bonasa bonasia* (Лещарка), *Caprimulgus europaeus* (Козодой), *Ciconia ciconia* (Бял щъркел), *Ciconia nigra* (Черен щъркел), *Circus gallicus* (Орел змияр), *Circus cyaneus* (Полски блатар), *Crex crex* (Ливаден дърдавец), *Dendrocopos leucotos* (Белогръб кълвач), *Dendrocopos medius* (Среден пъстър кълвач), *Dryocopus martius* (Черен кълвач), *Falco biarmicus* (Далматински сокол), *Falco cherrug* (Ловен сокол), *Falco peregrinus* (Сокол скитник), *Ficedula parva* (Червеногуша мухоловка), *Glaucidium passerinum* (Врабчова кукумявка), *Hieraetus pennatus* (Малък орел), *Lanius collurio* (Червеногърба сврачка), *Lullula arborea* (Горска чучулига), *Pernis apivorus* (Осояд), *Picoides tridactylus* (Трипръст кълва), *Picus canus* (Сив кълвач), *Tetrao urogallus* (Глухар).

Редовно срещани се мигриращи птици в тази зона, които обаче не са включени в Пр. I на Дир. 79/409/ЕЕС са: *Accipiter gentilis* (Голям ястреб), *Accipiter nisus* (Малък ястреб), *Actitis hypoleucos* (Късокрил кюкавец), *Charadrius dubius* (Речен дъждосвирец), *Falco*

subbuteo (Орко), Falco tinnunculus (Черношипата ветрушка), Buteo buteo (Обикновен мишелов).

Бозайници, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС: Barbastella barbastellus (Широкоух прилеп), Canis lupus (Европейски вълк), Lutra lutra (Видра), Myotis bechsteini (Дългоух нощник), Myotis emarginatus (Трицветен нощник), Myotis myotis (Голям нощник), Rhinolophus ferrumequinum (Голям подковонос), Rhinolophus hipposideros (Малък подковонос), Rupicapra rupicapra balcanica (Дива коза), Ursus arctos (Кафява мечка).

Земноводни и влечуги, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС: Bombina variegata (Жълтокоремна бумка), Emys orbicularis (Обикновена блатна костенурка), Testudo hermanni (Шипоопашата костенурка), Triturus karelinii (Голям гребенест тритон).

Риби, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС: Rhodeus sericeus amarus (Европейска горчивка).

Безгръбначни, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС: Austropotamobius torrentium (Ручеен рак), Paracaloptenus caloptenoides (Обикновен паракалоптенус), Euphydrias aurinia (Еуфидриас), Callimorpha quadripunctaria, Polyommatus eroides (Полиоматус), Cerambyx cerdo (Обикновен сечко), Lucanus cervus (Бръмбар рогач), Morimus funereus (Буков сечко), Osmoderma eremita (Осмодерма), Rosalia alpina (Алпийска розалия).

Растения, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС: Gladiolus palustris (Блатно петльово перо).

Други значими растителни и животински видове: Късокрак гушер (Ablepharus kitaibelii), Иваново подрумиче (Anthemis sancti-johannis), Ирисова апатура (Apatura iris), Brenthis hecate, Зелена крастава жаба (Bufo viridis), Златист гъсеничар (Calosoma sycophanta), Carabus intricatus, Carterocephalus palaemon, Снежна полевка (Chionomys nivalis), Coenonympha rhodopenis, Балканска жълтушка, Colias caucasica, Смок-стрелец

(Coluber caspius), Медянка (Coronella austriaca), Dactylorhiza cordigera, Dactylorhiza saccifera, Смок мишкар (Elaphe longissima), Epipactis exilis (Epipactis leptochila), Epipogium aphyllum, Erebia gorge, Erebia medusa, Erebia melas, Erebia oeme, Erebia orientalis, Erebia pronoe, Erebia rhodopensis, Euphydryas cynthia, I Червена горска мравка (Formica rufa), Fritillaria gussichiae, Glaucopsyche alexis, Жаба дървесница (Hyla arborea), Ливаден гущер (Lacerta agilis), Зелен гущер (Lacerta viridis), Limenitis populi, Maculinea arion, Melitaea aurelia, Сива водна змия (Natrix tessellata), Nebria rhilensis, Nebria rivularis, Nebria rufescens, Nymphalis xanthomelas, Начленен салеп (Orchis morio), Опърлен салеп (Orchis ustulata), Parnassius apollo, Parnassius mnemosyne, Pieris ergane, Степен гущер (Podarcis muralis), Primula deorum, Pseudophilotes vicrama, Pterostichus rhilensis rhilensis, Pyrgus cacaliae, Горска дългокрака жаба (Rana dalmatina), Rheum rharonticum, Salmo macedonicus, Речна пъстърва (Salmo trutta), Scolitantides orion, Костова тлъстига (Sedum kostovii), Обикновен тис (Taxus baccata), Thymelicus acteon, Алпийски тритон (Triturus alpestris), Verbascum jankaeanum, Viola orbelica, Пепелянка (Vipera ammodytes), Zerynthia polyxena.

Зони по директивата за местообитанията на територията на община Рила :

- зона BG0000495 Рила – обхваща части от землища на с. Падала, с. Пастра и Рилски манастир;
- зона BG0000496 Рилски манастир – обхваща части от землища на с. Падала, с. Пастра и Рилски манастир;
- зона BG0001188 Рила – буфер – обхваща части от землища на с. Падала, с. Пастра, с. Смочево и Рилски манастир.

Предметът на опазване на тези зони са характерни местообитания, на базата на специфични орографски и хидрологични условия и характерни растителни съобщества.

Собствениците на земи и инвеститорите на стопански обекти следва да бъдат запознати от компетентните органи и експерти за ограниченията в ползването на земите във връзка целите на опазване на съответните защитени зони, както и с възможностите за отглеждане на определени култури и прилагането на агроекологични мерки,

съответстващи на режимите на защита, и в допълнение - с полагаемите компенсаторни плащания.

3.5.2. Флора

В растително отношение районът на община Рила е твърде разнообразен и може да бъде отнесен към няколко различни типа растителен пояс. В по-ниската си част е разположен т.нар. пояс на ксерофилните и термофилните дъбови гори. Дъбовите гори тук са представени предимно от цера, благуна, вергилиевия дъб и косматия дъб. Наред с дъба е разпространен и келявият габър, както и множество храстови формации – драка, люляк, смрадлика и др.

Горската растителност е сравнително разрежена и значителна площ от територията се заема от тревистите формации, между които по-широко са разпространени луковичата ливадина, садината, белизмата, велизийската власатка и др. Този състав на растителността дава основание подобни зони да бъдат категоризирани като ксеротермална лесостеп. В по-високите части (до към 1300 – 1500 м) се развиват почти чисти букови гори, като само на места в най-долната му част се срещат смесени букови гори с дъб, бреза, клен и някои други широколистни видове. Нагоре смесените гори са формирани с бял и черен бор, ела, смърч, обикновено с боровинков подлес. В най-високите части на планинския пояс растителността е тревиста, плътнотуфеста, представена главно от картъл (*Nardus stricta*), острици, власатки. Срещат се храсти от хвойна (*Juniperus nana*), боровинки и пр.

Разнообразието на природни условия в община Рила е значително, като се има предвид географското положение и сравнително малката територия. Във формирането на растителността са оказали влияние централно европейски, степни и средиземноморски биоклиматични условия. Централно европейското биоклиматично влияние определя доминиращото присъствие на широколистни гори, характерни за умерения пояс. По протежение на речните долини на Рилска (долно течение) и Струма в растителността присъстват някои типични средиземноморски и суб-средиземноморски елементи, резултат от средиземноморско влияние. В териториите, където различните зони на влияние се припокриват, природните условия са още по-разнообразни и определят по-голямо разнообразие на растителността. Орографските условия на територията също

допринасят за значително разнообразие. Наблюдава се добре изразено вертикално зониране:

- пояс на ксеротермните дъбори гори – до 550 м. надм. в.;
- пояс на ксеротермните дъбово-габърови гори – от 550 до 750 м. надм. в.;
- пояс на буковите гори – до 1400 (1600) м. надм. в.;
- пояс на иглолистните гори – около 1800 - 2000 м. надм. в.;
- субалпийски пояс на храсталаци и тревни съобщества – над 2000 м. надм. в.;

Човешките дейности (сечи, усвояване на нови земеделски земи, замърсяване, настъпване на инвазивни видове и др.) имат разнопосочно влияние върху формирането на състава, структурата и разпространението на растителността. Като резултат от развитието на селското стопанство, животновъдството, дърводобивната промишленост и т.н. има опасност обширни площи от територията да бъдат засегнати, а техните естествени екосистеми силно да се променят. По-интензивната експлоатация на горите влияе също така и на водните ресурси и може да доведе до деградивни процеси в растителните съобщества.

Недостатъчната паша и изоставянето на ливадите и пасищата е свързано със развитието на сукцесионни процеси, което също води до промяна на видовия състав и изчезването на определени видове. Късният сенокос от друга страна, заедно с нередовното напояване на ливадите водят до появата на много плевелни видове. Интензивното земеделие и свързаната с него широка употреба на изкуствени торове и химически препарати оказва определено негативно въздействие върху растителните съобщества. Безконтролното и неправилно събиране на билки и гъби води до значително намаляването на популациите на някои видове и може да допринесе за тяхното изчезване. Разпространението на инвазивни видове, както и преднамерената подмяна на местни видове с чужди за района, биха довели до промяна в структурата и видовия състав на съществуващите екосистеми, а оттам и до промяна на микроклимата в района.

3.5.3. Природни местообитания

Комплексът от разнообразни релефни форми, географско положение и хидрологични условия създават предпоставки за формирането на разнородни природни местообитания. Голямо е богатството във вертикално разпределение на зоните на живот – от високопланинските била до равнинните части на котловините. На територията на община Рила са се запазили местообитания на застрашени от изчезване растителни и животински видове. Предвид обхвата, в който влизат и описаните защитени територии, община Рила е „приютила” над 1150 висши растения, някои от които с първостепенно научно значение. От тях в Червената книга на България са включени като застрашени и редки около 75 растителни вида (напр. Рилска иглика, жълта тинтява, български омайник), а 11 са включени в Списъка на редките, застрашени и ендемични растения в Европа. Разнообразието на горските съобщества, в комбинация със строгия режим на управление на защитените територии създава едно от най-значимите и най-сигурни убежища за планинската фауна на Европа. Тук се откриват местообитания на повече от 18% от сухоземните гръбначни животни, вписани в Червената книга на България.

Разглежданата територия притежава редица уникални и представителни съобщества и екосистеми, които са особено ценни по отношение на биологичното си разнообразие. По-голямата част от тях са описани в приложенията към заповедите за обявяване на защитени зони по директивата за местообитанията от мрежата “NATURA 2000”. Липсва подробна информация, свързана с картирането на различните типове хабитати в общината, което значително затруднява съпоставянето между местоположението на природно значимите хабитати и планираните дейности в Интегрирания план за обновяване на населените места в община Рила 2012 – 2020.

В резултат от стопанските дейности, условията за съществуване на наличната растителност постоянно се влошават, като водят до значителни деградационни изменения. Тези изменения се изразяват на първо място с намаляване площта на дървесните съобщества, което води до съществено снижаване на биологичната и средообразуващата роля на растителната покривка. Изкуствено се снижава горната граница на гората в Рила. Мнозинството от горите от цер и благун са издънкови и с храсталачен вид, което намалява техния екологичен потенциал. Силно засегнати от деградация са горуновите гори. Най-силно застрашени са горските комплекси в

дъбовия пояс, който попада в по-ниската и по-силно урбанизирана зона. Пожарите в горските масиви нанасят значителни щети на големи площи във всички типове хабитати. Прекомерното утъпкване на естествените пасищно-ливадни растителни съобщества води до подмяната им с ксерофилни пасищни видове, а наторяването създава предпоставки за рудерализация. Използването на торове и пестициди също променя състава им. От друга страна изоставянето на пасищата и ливадите е причина за постепенното им обрастване с храсти и дървета, поради което се променя състава и структурата на растителните съобщества и ливадите изчезват. Състоянието на ливадите и пасищата в най-голямата си степен зависи от ползването им за целите на животновъдството.

Горските хабитати имат различна степен на чувствителност към различните видове човешки дейности. Всички гори са повлияни и силно зависят от провежданите в тях сечи и степента на интензивност, от отстраняването на мъртвата дървесина, съдържаща в себе си много хранителни вещества и служеща като субстрат за поддържането на хабитата. Прекомерните сечи променят структурата на горите, предизвикват ерозия и промяна във водния режим, което от своя страна влияе на значително по-големи площи от хабитата в сравнение с тези, където са провеждани дейностите.

Проблемни страни:

- Разрушаване и фрагментиране на природни местообитания;
- Промяна на начина на ползване на земите
- Използване на изкуствени торове и пестициди в селското стопанство
- Интензивни горско-стопански сечи, обезлесяване
- Прекомерна експлоатация на естествените растителни ресурси
- Прекомерна паша или изоставяне на пасищата и ливадите
- Разпространение на инвазивни и интродуцирани видове
- Пресушаване, водоползване, коригиране на речни корита

3.5.4. Фауна

Фауната тук има добре изразен преходносредиземноморски характер. Освен средиземноморските и субсредиземноморски видове в този район се срещат и други топлолюбиви видове, както и голям брой европейски и евросибирски форми. Поради характерните климатични особености на района, в чийто предели е ситуирана община Рила, следва да се отбележи, че някои средиземноморски представители на фауната достигат много по-голяма надморска височина в разпространението си, отколкото в други сродни полупланински и планински области на страната. Според биогеографското райониране, община Рила попада в Струмско-Местенския подрайон на Южнобългарския биогеографски район. Този подрайон се характеризира с добре изразен ендемизъм във фаунистично отношение. Някои от неговите ендемични видове са: *Prodicus delcevi* (от многоножките), *Silvestrichilis macedonica*, *Trigonomachilis urumovi* и *Hoplomachilis orientalis* (от тизанурите), *Lampetia macedonica* (от мухите), *Aptinus merditans orientalis*, *Tapinopterus bureschi*, *Mylacus compactus*, *Duvalius marani*, *Zorochrus kourili* (от твърдокрилите), *Elachiptera bimaculata*, *Lasiosina immaculata*, *Aphanodrigonum nigripes* (от житните мухи), *Calloplistria latreillei* (от пеперудите).

Може да се изброят и видове, които у нас се срещат само в този подрайон. Това са главно топлолюбивите видове животни (субирански, средиземноморски, южнобалкански и др.) като *Armadillidium palasi frontirostrae* (от сухоземните изоподи); *Tinodes jansseni* и *T. raina* от ручейниците; *Allolobophora antica* от червеите; *Chondrula macedonica*, *Macedonica macedonica*, *Carinigera damjanovi* и *Dellima schuetti* от охлювите; Малкият тритон (*Triturus vulgaris graecus*), Пъстрият смок (*Elaphe quatuorlineata sauromates*), котешка змия (*Telescopus fallax*), скална мишка (*Apodemus mystacinus*) и други.

Проблеми за водните представители на фауната представляват:

- Загуба на местообитания в следствие пресушаване на влажни зони, коригиране и бетониране на речни корита, удълбаване на реки;
- Промяна на водния режим от водохващания, отводнително-напоителни системи, водочерпене за напояване, питейни и промишлени нужди;
- Замърсяване на водите, включително с изкуствени торове и препарати от селското стопанство.

Евентуални проблеми пред земноводните, влечугите, птиците и бозайниците, имащи отношение към реализацията на предвидените в ИПОРНМ дейности:

- Загуба на местообитания в следствие изсичане на широколистни гори
- Загуба на местообитания в следствие строителство
- Фрагментация и загуба на местообитания в резултат от развитието на пътната инфраструктура
- Употреба на пестициди в земеделието
- Пряко унищожаване в следствие събиране или избиване.
- Загуба на местообитания от разораване на ливади и пасища или от изоставянето им;
- Загуба на мозаечни местообитания при създаване на големи площи с монокултури или изсичане на храсти от пасища;
- Прекомерно ползване на водни ресурси за напояване;
- Безпокойство на видовете през размножителния период, причинено от горско-стопански и селскостопански дейности;
- Отстраняване на хралупести и полуизсъхнали дървета в горите и на мъртва дървесина;

3.6. Управление на отпадъците

На територията на община Рила е изградено депо за твърди битови отпадъци, разположено в м. “Момена“, отдалечено на 1,5 км южно от гр. Рила и до него води четвъртокласен общински път. Разположено е на площ от 6 500 кв.м, върху скат с наклон около 15%, на 525 м надморска височина. Община Рила извършва дейностите, свързани с управление на отпадъците – събиране и извозване на битовите отпадъци, поддържане на депото в м. “Момена”. Информацията, поместена в ИПОРНМ дава представа за състоянието на депото. То отстои на 250 м от коритото на река Рилска, като площадката на сметището е разположена югоизточно от реката. Основната скала на площадката не осигурява естествена геоложка бариера и има опасност дъждовните води, преминавайки през акумулираните обеми да замърсяват подземните води, които от своя страна са хидравлично свързани с реката. Депонираните отпадъци се запръстват 2 пъти месечно, съгласно Заповед на Кмета на общината. Компоненти на околната среда, върху които сметището въздейства отрицателно са повърхностни и подземни води, почви, геоложка основа, въздух.

Обхвата на дейностите и контрола върху изпълнението на дейностите, свързани с управлението на отпадъците, се регулират от следните документи:

- Програма за управление на дейностите по отпадъците на територията на Община Рила за периода 2009 – 2013 г.;
- Наредба за опазване на околната среда, поддържане на чистотата и управление на отпадъците на територията на Община Рила – 2009 г.

Планирано е изграждане на регионално депо за твърди битови отпадъци на територията на област Благоевград, като се предвижда община Рила да пренасочи количествата отпадъци към него и да организира закриването и рекултивацията на сметището в м. “Момена”.

Основни съществуващи проблеми:

- Дейностите по събирането, извозването и депонирането на отпадъците в населените места на общината са сравнително ниско ефективни
- Съществува реален риск, натрупаните количества отпадъци в т.ч и опасни отпадъци да замърсят прилежащите терени и подпочвени води в района
- Слабо ефективно е въведеното разделно събиране на отпадъците от опаковки, с цел тяхното ползване като ресурс

Проблеми има при самата експлоатация на депото поради унищожаването на изградените зелени пояси, кражбите на огради и обозначителни табели, наличието на външни лица - предимно от ромски произход на депото, запалването по невнимание или с цел извличане на метали и други. Проблеми има и в неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което понякога става на нерегламентирани места и води до формиране на малки нерегламентирани сметища. Изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за битови отпадъци е предпоставка за по-бързата амортизация на последните. Финансовият ресурс, с който разполага общината е недостатъчен, за да се решат проблемите по управление на отпадъците, възложени от централната власт. Ограничени са възможностите за налагане на ефективни санкции за замърсяване с отпадъци и за нарушения на нормативната база от общинските власти. Съществува и значителен здравен риск за населението при безразборното натрупване на отпадъци в нерегламентирани сметища и

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
*„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
Европа инвестира в селските райони”*

торови маси от животновъдството без спазване на нормативните изисквания. Община Рила полага големи усилия за прилагане на законодателството и опазване чистотата на населените места на нейна територия, като е изработила за тази цел и собствена нормативна рамка в тази област.

4. Развитие на околната среда в община Рила за периода 2012 – 2020 г. без прилагане на Интегриран план за обновяване и развитие на населените места в община Рила 2012 - 2020

Бъдещото състояние на компонентите на околната среда без прилагане на ИПОРНМ може да се охарактеризира, като се представи прогнозната оценка за тяхното развитие за планирания период. Прогнозната оценка се осъществява въз основа на:

1. Определяне на въздействията (Табл.1.)
2. Описване на въздействията (Табл.2.)

При разглеждане на отделните компоненти на околната среда в Община Рила и проблемите, свързани с тях, могат да се отдиференцират определени дейности (импакт-фактори), които формират сегашното им състояние. Матрицата за определяне на въздействията показва наличието или отсъствието на връзка между отделните импакт-фактори и околната среда.

Табл.1. Определяне на връзката между импакт-факторите и околната среда

Импакт -фактор	Почви	Води	Въздух	Климат	Био-разнообразие	Отпадъци и	Здравен риск
Обработка на почвата	X	X			X		
Торене	X	X		X	X		X
Растителна защита	X	X			X		X
Напоояване	X	X			X		
Съхранение на тор	X	X	X		X	X	X
Комасация	X				X	X	
Парцелиране	X				X		
Залесяване	X	X	X	X	X		X
Обезлесяване	X	X	X	X	X		X
Свърхексплоатация на гори	X	X			X		
Интродуциране на неместни дендрологични видове					X		
Изнасяне на мъртвата дървесина от горите					X		
Битово отопление			X	X	X	X	X
Изгаряне на растителните	X		X	X	X		X

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
*„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
 Европа инвестира в селските райони”*

остатъци							
Пожари	X		X	X	X		X
Пустееща обработваема земя	X				X		
Пустеещи ливади и пасища	X				X		
Превръщане на пасища и ливади в обработваеми	X	X			X		
Биологично земеделие	X	X			X		
Животновъдство	X	X	X		X	X	X
Преработка на растителна и животинска продукция		X			X	X	X
Отглеждане на неподходящи култури	X				X		
ВЕЦ		X		X	X		
Изграждане на инфраструктура	X	X			X	X	
Нерегламентирани сметища	X	X	X	X	X	X	X
Транспорт	X		X	X	X		X
Туризм	X	X			X	X	
Лов и риболов					X		
Събиране на диворастващи плодове, гъби, билки					X		

След като е установено наличието на връзка (по-често пряка) между отделните дейности, може да се премине към преценка на степента на въздействие, което тази дейност оказва върху съответния фактор. За тази цел се използва т.нар. матрица на въздействията, която показва прогнозното развитие на базата на представената по-долу скала за оценка:

ОЗНАЧЕНИЕ	ЛЕГЕНДА
++	Силно положително въздействие
+	Положително въздействие
0	Неутралност
-	Отрицателно въздействие
--	Силно отрицателно въздействие
?	Несигурна прогноза или липса на информация
+/-	Импакт-факторът може в някои случаи да оказва положително, а в други – отрицателно въздействие

Степента на значимост се определя, като се вземат предвид съвременното състояние и тенденциите в моментното развитие на базата на интензитета на съответната дейност (импакт фактор).

Табл.2. Определяне степента на въздействие между импакт-факторите и околната среда

Импакт -фактор	Почви	Води	Въздух	Климат	Био-разнообразие	Отпадъци и	Здравен риск
Обработка на почвата	+	-			-		
Торене	-	--		-	--		-
Растителна защита	--	--			--		-
Напоояване	+/-	+			0		
Съхранение на тор	--	--	--		-	--	-
Комасация	+				--	-	
Парцелиране	-				+		
Залесяване	+	+	+	+	+/-		+
Обезлесяване	--	-	-	-	--		-
Свръхексплоатация на гори	-	-			--		
Интродуциране на неместни дендрологични видове					--		
Изнасяне на мъртвата дървесина от горите					-		
Битово отопление			--	-	-	-	-
Изгаряне на растителните остатъци	--		--	-	--		-
Пожари	--		--	--	--		--
Пустееща обработваема земя	+/-				+		
Пустеещи ливади и пасища	+/-				+/-		
Превръщане на пасища и ливади в обработваеми	+/-	0			-		
Биологично земеделие	+	+			+		
Животновъдство	+/-	--	-		-	-	-
Преработка на растителна и животинска продукция		-			-	-	-
Отглеждане на неподходящи култури	--				-		
ВЕЦ		-		?	-		
Изграждане на	-	+/-			--	-	

инфраструктура							
Нерегламентирани сметища	--	--	--	--	--	--	--
Транспорт	-		--	-	--		-
Туризм	0	-			-	-	
Лов и риболов					-		
Събиране на диворастващи плодове, гъби, билки					--		

Както се вижда голямата част от описаните дейности оказват неблагоприятно въздействие върху компонентите на околната среда, с които имат връзка. Поради това изработването на цялостен концептуален стратегически документ, какъвто е Интегрираният план за обновяване и развитие на населените места в община Рила 2012 – 2020 ще спомогне за дефинирането на основните екологични приоритети и очертаването на възможностите за устойчиво икономическо развитие и подобряване условията на живот тук. Съгласно изготвената Стратегия за интегрирано обновяване и развитие на населените места в община Рила за периода 2012-2020 г., основен приоритет, определящ облика на общината ще бъде „еко- и зелено развитие”. Благоприятните екологични условия са много съществен фактор, който значително може да повлияе върху развитието на социално-икономическата среда в този район. Интегрираният план отчита и екологичните проблемите, които имат отношение към заложените в него цели, и които евентуално биха повлияли негативно на идеите за подобряване условията за живот и обновяване на населените места в община Рила. Предварителната екологична оценка има за задача да дефинира с по-голяма точност някои от по-важните потенциални заплахи:

• *Ерозия на почвата*

Основен екологичен проблем, свързан със земеделие е ерозията на почвите. Предпоставка за развитието на ерозионни процеси се явяват провеждането на неправилна обработка и торене на почвите, неправилно напояване (иригационна ерозия), изсичане на горската растителност, особено при наклонени терени, в планинските части на общината. Изсичането на горите и полезащитни горски пояси в равнините райони е довело до появата на ветрова ерозия. Ерозиралите почви са слабопродуктивни и непривлекателни за извършване на земеделски дейности на тях. Често в районите със силна ерозия се наблюдава негативна промяна и в ландшафта.

• **Деградиране на почвата**

Неправилно торене с високи торови норми в продължение на години може да доведе до дехумизация на някои почви и кисляване. Човешката дейност също може да бъде фактор за деградацията на почвите в района. Потенциални причини за това могат да се окажат концентрирането на посетителски потоци при наличните и новоизградени туристически пътеки, съоръжения и сгради, или в резултат на стопанските дейности - прекомерна паша на домашни животни, неподдържане на горски пътища, голи сечи с продължително възстановяване на растителността, строителство на хидротехнически съоръжения, електропреносни мрежи и др. За подобни индикации има при значителна част от земите при сливането на реките Илийна и Рилска.

• **Замърсяване на почвата**

Прекомерната употреба на препарати за растителна защита при трайните насаждения води до замърсяване на почвите с тежки метали в резултат на третиране с медни препарати. Замърсяването на почвите се получава и при използването на негодни и с изтекъл срок пестициди от земеделските стопани.

• **Химизация на земеделската продукция**

Използването на химически торове и химико-синтетични препарати за растителна защита, и повишеното съдържание на пестициди в почвата води до отлагането им в селскостопанските продукти, които се консумират директно от хората и представляват риск на здравето. Увреждания на организма на земеделските фермери могат да настъпят при неправилна работа с агрохимикали и при обработка на замърсена с пестициди почва.

• **Изоставяне на земя**

Въпреки благоприятните тенденции за развитие на малки земеделски стопанства и повишеният интерес към обработваемите земи в община Рила, има опасност броят на пасищата, ливадите и земите с висока природна стойност да намалее значително, поради изоставяне или трансформация. Това генерира негативно влияние върху екосистемите и селскостопанския ландшафт, което може да доведе до загуба на биоразнообразие в тези по-високи части на общината.

• *Замърсяване на повърхностните и подземните води*

Неприлагането на добри агроекологични практики е пряко свързано с качеството на подземните и повърхностните води. То се повлиява негативно прилагането на интензивни обработки на площите, в резултат на което си отчита замърсяване с нитрати от торене и съхранение на оборски тор, замърсяване с негодни или забранени пестициди, липсващи и недоизградени пречиствателни съоръжения в малките предприятия и населени места, както и от стари индустриални замърсявания.

• *Нарушаване на природното регулиране*

Стопанската дейност на земеделските производители често води до нарушаване на биологичното регулиране, а оттам и на биологичното равновесие. Резултатът е масово размножаване на вредни за растенията организми (насекоми, акари, гризачи и др.), които нанасят огромни повреди и значителни щети, както върху културните, така и върху дивите растителни видове.

Известни са обаче множество примери, доказващи полезната роля на биологичното регулиране под праговете на икономическа вредност, например гроздови молци, акари по овощните култури и лозата, листоминиращи молци по дървесните видове и др.

• *Загуба на местообитания и биоразнообразие*

Нарушаването на водния режим посредством каптиране на извори и водохващания. Промяна в земеползването като трансформирането на ливади и пасища в обработваеми площи, овощни градини, лозя или гори, както и обезлесяването, отводняването и преразпределето на земите водят до загуба на местообитания и биоразнообразие. Премахването на елементите на ландшафта също води до загуба на местообитания.

• *Влошаване състоянието на местообитанията*

Влошаването на състоянието на местообитанията се причинява от употребата на изкуствени торови и химични препарати в селското стопанство, неустойчивото управление на тревисти местности, обработваеми площи и гори, развитие на инфраструктурата, свръх експлоатация на ресурсни видове, безпокойството, браконьерстване и много други.

• **Локално замърсяване на въздуха**

В следствие на повишеното използване на твърдо гориво (предимно дърва) за битовото отопление на огромната част от населението на общината, е възможно локално замърсяване на атмосферния въздух, вследствие на климатичните инверсии в по-ниските населени места. Това особено е характерно за зимния период, когато липсва движение на въздушните маси.

Неприлагането на интегрирания план ще окаже неблагоприятно влияние, както върху околната среда, така и върху устойчивото развитие, тъй като ще предизвика:

- Намаляване на атрактивността на населените места в общината за развитие на малък и среден бизнес и туристически дейности.
- Липсата на инвестиции за подобряване на инфраструктурата и градската среда като цяло.
- Дифузно замърсяване на повърхностните и подземни води, поради неприлагане на добрите земеделски практики и биологично земеделие, неизграждане на нови модерни животновъдни ферми, неизграждане на пречиствателни съоръжения за пречистване на отпадъчните води, неизграждане на канализационни системи в малките населени места.
- Допълнително замърсяване на почвата и увеличаване на деградационните проблеми поради неприлагане на добрите агротехнически практики и биологично земеделие и лошо стопанисване на земеделските земи, ливади и пасища.
- Загуба на биологичното разнообразие и липса на защита на зоните в рамките на мрежата НАТУРА 2000.
- Създаване на разпокъсани и териториално изолирани местообитания на растителни и животински видове.
- Разрушаване елементите на характерните за общината ландшафтни комплекси (природни, антропогенни и смесени).
- Загуба, фрагментация и нарушаване на природните хабитати.
- Неустойчиво ползване на ресурсните видове.

5. Съответствие на предложените в ИПОРНМ мерки с целите на Националната стратегия по околна среда

Пет са стратегическите цели, формулирани в Националната стратегия за околна среда 2005-2014 г., а именно:

1. Осигуряване на добро качество и достатъчно количество вода за всякакви цели
2. Достигане и поддържане на високо качество на околната среда в населените места
3. Опазване на природното наследство и поддържане на богато биологично разнообразие
4. Интегриране на екологичната политика в политиките за развитие на икономическите сектори и регионите
5. Осигуряване на ефективно управление на околната среда

Стратегия си поставя за цел предприемане на конкретни мерки, необходими за изпълнение на новите екологични задължения. Тези мерки варират от финансирането и строителството на екологична инфраструктура до промяната на нагласите и поведението на населението по начин, който ще води обществото към устойчиво развитие.

Целта на дефинираните приоритети в ИПОРНМ е да акцентира върху най-значимите ресурси, обособявайки ги като предимства/преимущества на територията, които следва да съпътстват всяка интервенция в община Рила независимо от нейния тематичен и секторен обхват. Общата цел на развитие на територията 2011-2020 е „Обновяване на населените места и развитие на територията на община Рила”. Определени са и специфични за плана цели:

Специфична цел 1: Подобряване на средата за живот и бизнес

Специфична цел 2: Повишаване равнището на доходите на населението

Специфична цел 3: Подобряване качеството на човешките ресурси

Постигането на целите се подкрепя от реализацията на конкретни проекти, разпределени в отделни тематични и секторни направления, съобразно налични ресурси

и потенциал за развитие. Тези секторни направления са комплексно разработени при функционалното обособяване на три зони на въздействие:

1. Зона със смесени функции, съвпадаща с териториалния обхват на град Рила
2. Зона с функции за преимуществено развитие на туризъм (територията на зоната обхваща землищата на с. Пастра, с. Падала, н.м Рилски манастир и частта от землището на гр. Рила, която е покрита с горски фонд)
3. Зона с функции за преимуществено развитие на земеделието (Територията на зоната обхваща землището на с. Смочево и част от землището на гр. Рила, върху което са разположени земеделски земи.

Определянето на взаимовръзката и степента на въздействие, които дейностите в отделните секторни направления ще окажат върху компонентите на околната среда са представени в таблица 3.

Табл.3. Определяне на връзката между импакт-факторите на секторните направления и околната среда.

Импакт-фактори по направления	Почви	Води	Въздух	Климат	Био-разнообразие	Отпадъци и	Здравен риск
СЕЛИЩНА МРЕЖА							
Разширяване строителните граници на селищата	X	X			X	X	
Изграждане на нова улична мрежа							
Нови вилно-жилищни комплекси	X	X			X	X	
ИНФРАСТРУКТУРА							
Реконструкция и рехабилитация на пътната инфраструктура						X	
Доизграждане и модернизация на уличното осветление							
Подобряване енергийната ефективност на обществените сгради			X	X	X	X	X
Реконструкция на		X					X

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
Европа инвестира в селските райони”

водопреносната мрежа							
Изграждане на цялостна канализационна мрежа	X	X			X	X	X
Изграждане на пречиствателни станции за питейна вода		X			X		X
Изграждане на модулни пречиствателни съоръжения за отпадни води	X	X			X	X	X
Доизграждане и възстановяване на съществуващи напоителни системи	X	X			X		
Подмяна на тротоарните настилки							
Проектиране на крайречен парк	X	X		X	X		X
Подобряване състоянието на зелената система	X	X		X	X		X
Ситуиране на пазар за търговия на дребно						X	
Облагородяване на публичните пространства							
Изграждане на нови детски и спортни площадки							X
Изграждане на велоалеи	X			X	X		X
ТУРИЗЪМ							
Създаване на търговско-развлекателен туристически комплекс	X	X			X	X	
Изграждане на посетителски център					X		
Изграждане на зоокът	X	X			X	X	
Изграждане на минижелезница	X				X		
Изграждане на 2 броя лифтови съоръжения	X				X		
Развитие на селския туризъм	X	X			X	X	
Развитие на еко туризъм	X				X		
Развитие на хоби туризъм	X				X		
Развитие на орнитологичен					X		

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
Европа инвестира в селските райони”

туризъм							
Изграждане на туристически екопътеки	X				X	X	
ЗЕМЕДЕЛИЕ							
Доизграждане и поддръжка на селскостопанските пътища	X	X			X		
Изграждане на нови напоителни съоръжения	X	X			X		
Въвеждане на биологичното земеделие и създаване на биоферми	X	X	X	X	X	X	X
Отглеждане на бързорастящи дървесни видове	X	X		X	X	X	
Завръщане към изчезнали култури	X	X			X		
Инициране на сезонна борса/ тържище за биопродукти					X	X	
Информационни и образователни услуги за биоземеделието					X		
Закупуване на механизирана техника	X		X		X		
Създаване на агро-био парк за лечебни, ароматни и вкусови растения	X	X			X	X	
Създаване на насаждения от арония и касис	X	X			X		
Развитие на био-пчеларството	X	X	X		X		X
Развитие на рибовъдни стопанства/ферми		X			X	X	
ЕНЕРГЕТИКА							
Изграждане на фотоволтаични инсталации в/у земи от поземления фонд	X			X	X		
Изграждане на фотоволтаични инсталации в урбанизираните зони	X			X			

Разнообразието от предвидените дейности в секторните направления изисква да се оцени и степента на въздействието им върху компонентите на околната среда, когато е налице връзка помежду им (Табл.4.).

Табл.4. Определяне степента на въздействие между импакт-факторите от секторните направления и околната среда

Импакт-фактори по направления	Почви	Води	Въздух	Климат	Био-разнообразие	Отпадъци и	Здравен риск
СЕЛИЩНА МРЕЖА							
Разширяване строителните граници на селищата	-	-			-	?	
Изграждане на нова улична мрежа							
Нови вилно-жилищни комплекси	-	-			-	?	
ИНФРАСТРУКТУРА							
Реконструкция и рехабилитация на пътната инфраструктура						+	
Доизграждане и модернизация на уличното осветление							
Подобряване енергийната ефективност на обществените сгради			+	++	+	+	+
Реконструкция на водопреносната мрежа		+					+
Изграждане на цялостна канализационна мрежа	++	++			++	+	++
Изграждане на пречиствателни станции за питейна вода		0			0/-		++
Изграждане на модулни пречиствателни съоръжения за отпадни води	++	++			++	+	++
Доизграждане и възстановяване на съществуващи напоителни	+/-	?			+/-		

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
Европа инвестира в селските райони”

системи							
Подмяна на тротоарните настилки							
Проектиране на крайречен парк	+	+		+	+		+
Подобряване състоянието на зелената система	+	+		+	+		+
Ситуиране на пазар за търговия на дребно						-/?	
Облагородяване на публичните пространства							
Изграждане на нови детски и спортни площадки							+
Изграждане на велоалеи	-			+	+		++
ТУРИЗЪМ							
Създаване на търговско- развлекателен туристически комплекс	0	-			-	?	
Изграждане на посетителски център					+		
Изграждане на зоокът	-	0			+/-	?	
Изграждане на минижелезница	-				-		
Изграждане на 2 броя лифтови съоръжения	-/0				-		
Развитие на селския туризъм	+	+			0	+/-	
Развитие на еко туризъм	+				+/-		
Развитие на хоби туризъм	0				-		
Развитие на орнитологичен туризъм					+/-		
Изграждане на туристически екопътеки	-/+				+/-	?	
ЗЕМЕДЕЛИЕ							
Доизграждане и поддръжка на селскостопанските пътища	+	+/-			+		
Изграждане на нови напоителни съоръжения	+	-			-		
Въвеждане на биологичното земеделие и създаване на биоферми	++	++	+	+	++	+	++
Отглеждане на	+	0		+	+/-	?	

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
Европа инвестира в селските райони”

бързорастящи дървесни видове							
Завръщане към изчезнали култури	+	+			+		
Инициране на сезонна борса/ тържище за биопродукти					-/?	?/-	
Информационни и образователни услуги за биоземеделието					++		
Закупуване на механизирана техника	+/-		-		-		
Създаване на агро-био парк за лечебни, ароматни и вкусови растения	+	+			++	?	
Създаване на насаждения от арония и касис	+	+			+		
Развитие на био-пчеларството	++	++	+		++		+
Развитие на рибовъдни стопанства/ферми		+/-			+/-	?	
ЕНЕРГЕТИКА							
Изграждане на фотоволтаични инсталации в/у земи от поземления фонд	-			++	-		
Изграждане на фотоволтаични инсталации в урбанизираните зони	+			++			

В голямата си част дейностите по структурните направления, предвидени в ИПОРНМ проявяват преимуществено положително въздействие върху компонентите на околната среда. Съществува и голяма степен на несигурност по отношение на предвиждането на бъдещото им развитие, тъй като почти всички от тях са изградени на идейна фаза и не са отчетени все още параметрите по тяхното изпълнение. Превантивните механизми за предотвратяване и минимизиране на възможните негативни ефекти и потенциалните рискове за околната среда могат да съдържат няколко елемента, които да бъдат изпълнявани на подходящ етап от изпълнението на Интегрирания план за обновяване и развитие на населените места в община Рила 2012 – 2020.

Изпълнението на Плана може да бъде оптимизирано, чрез предложените принципи, практики и мерки за смекчаване на ефектите, които следва да бъдат изпълняване по време прилагането на конкретните дейности. За дейностите по структурните направления, които оказват негативният ефект върху компонентите на околната среда трябва:

1. Прилагане на нормативната уредба на европейско и национално ниво;
2. Използване на най - добрите налични технологии и прилагане на добрите земеделски и горски практики;
3. Сертифициране на операциите по съответните стандарти за всяка област;
4. Обсъждането на алтернативни варианти за постигане на дейностите, оказващи неблагоприятно въздействие;
5. Обмяна на добри практики по вече реализирани сродни дейности на национално и/или европейско равнище.

Въз основа на оценката на въздействие, които секторните направления чрез предвидените дейности биха оказали върху компонентите на околната среда, могат да се определят и конкретизират съответните **екологични цели**, отнасящи се за плана. Осигуряването на правилно съотношение между приоритетите за развитие на ИПОРНМ и приоритетите по отношение на околната среда, ни дава повод да формулираме следните екологични цели:

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.
„Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони -
Европа инвестира в селските райони”

КОМПОНЕНТ	ЕКОЛОГИЧНА ЦЕЛ
Биологично разнообразие, флора, фауна, хабитати	<ul style="list-style-type: none">• Ефективно опазване на биологично разнообразие и биологичните ресурси• Защита на застрашени видове и хабитати, съхранение на уникални екосистеми и разумно използване на природните ресурси• Възстановяване на разрушени местообитания
Въздух, климат	<ul style="list-style-type: none">• Подобряване системата за мониторинг, намиране на информация и контрол• Активни образователни и информационни дейности с обществеността и особено с децата и младите хора
Води	<ul style="list-style-type: none">• Възстановяване качеството на водите и опазването им от замърсяване, изтощаване и други неблагоприятни въздействия върху техния режим• Комплексно, многократно и ефективно използване на водните ресурси
Почви	<ul style="list-style-type: none">• Опазване продуктивните и екологични функции и прилагане на устойчиво управление на земните ресурси
Отпадъци	<ul style="list-style-type: none">• Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци• Повторно използване и рециклиране на материалите
Здравен риск	<ul style="list-style-type: none">• Намаляване на вредното въздействие от прилагането на химически препарати и от консумация на замърсени храни и води
Културно-историческо наследство	<ul style="list-style-type: none">• Опазване на разнообразието и индивидуалността на природното и културно наследство
Информираност, съгласуваност	<ul style="list-style-type: none">• По-тясно интегриране на политиката по опазване на околната среда в политиките на развитие на стопанските отрасли• По-широко участие на обществеността в решаването на проблемите на околната среда

6. Обществено участие и консултации

Консултациите с обществеността са неразделна част от изготвянето на екологична оценка, съгласно Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ, бр. 57/02.07.2004, изм. и доп. бр. 3/10.01.2006 г.) Осъществяването на обществени консултации в рамките на процеса на ЕО бе проведено в съответствие със схемата за провеждане на консултации. След края на обществените обсъждания (на 18.09.2012 и 03.10.2012) бе проведено кратко анкетно допитване сред граждани, присъствали на представянето на проекта на Интегриран план за обновяване и развитие на населените места в община Рила 2012 – 2020, за евентуалното въздействие върху околната среда. Мнението е обобщено в диаграмата, представена по-долу:

Мнозинството от анкетираните се обединяват около становището, че дейностите залегнали в Интегрирания план не бива да водят до увреждане или унищожаване на природата. Дейности с ясно отрицателно въздействие не бива да бъдат подпомагани, или ако се прилагат, то трябва да става с предварителни внимателни екологични оценки. Дейностите като дърводобив, туризъм, развитие на инфраструктурата и

строителството трябва да бъдат подчинени на ясни правила, отчитащи изискванията за опазване на природата и трябва да бъдат прилагани при строг и ефективен контрол от страна на правителствените и неправителствени организации.

Местните стратегии и програми за развитие е необходимо да включват конкретни цели и дейности, свързани с опазване на природата. В процеса на подготовка на базовата екологична оценка на ИПОРНМ в община Рила 2012 – 2020 ще бъдат извършени допитвания както с обществеността, така и с предвидените в нормативните документи заинтересовани страни.

В заключение от изготвената предварителна екологичната оценка на предвидените в Интегрирания план за обновяване и развитие на населените места в община Рила 2012 - 2020 дейности и мерки, може да се каже, че тяхното въздействие върху компонентите на околната среда е ограничено и няма да настъпят значими по мащаб изменения. Следва да се отчете потенциалът, който запазеният в екологично отношение район на община Рила може да развие, а именно приоритизиране на екологичното и зеленото развитие, чрез въвеждане на принципите на биологично земеделие, екологизация на селищната среда и развитието на атрактивни и природотолерантни форми на туризъм. Прилагането на Интегрирания план ще допринесе за подобряване на качеството на живот на населението в населените места на община Рила и постигане на устойчиво управление на околната среда в тях.

Литература

1. Общинския план за развитието на община Рила за периода 2007-2013 г
2. Програма за опазване на околната среда на община Рила
3. Програма за управление на отпадъците в община Рила 2009-2013 г.;
4. Програма за развитие на туризма в Община Рила
5. Годишен доклад за състоянието на околната среда, ИАОС
6. Бюлетин за състоянието на околната среда, ИАОС, МОСВ
7. Ръководство за екологична оценка на планове и програми
8. Национален стратегически план за развитие на селските райони
9. Програма за развитие на селските райони
10. Национална стратегия по околна среда 2005 – 2014
11. Оперативна програма „Околна среда” 2007 – 2013
12. Национална стратегия за действие за опазване на биологичното разнообразие
13. Груев, Б., Кузманов, Б. Биогеографско райониране на България
14. Механджиев, М., Механджиев, М., Р., Дефиниране на понятията при описване явленията в околната среда
15. Гюров, Г., Артинова, Н., Почвознание
16. Матов, И., Ганева, Д., Ганев, Д., Екология
17. Харизанов, А., Харизанова, В., Стоева, А. Биологична растителна защита
18. Heintz, A., Reinhardt G., Chemie und umwelt